

Margaret

Eerst was er niets dan de kou en de nachten vol geluiden, vol geritsel en gekraak. Dat waren de vroegste dingen die ze zich herinnerde.

Ze herinnerde zich de vorm van de vloerplanken en hoe de onderkant van de tafel eruitzag, besmeurd en vuil. En ze herinnerde zich dat men op haar trapte en over haar struikelde; en dat de mensen die in de schommelstoelen zaten haar knepen. Ze herinnerde zich de last van haar luier die van achter afzakte.

Maar toch was het vreemd dat ze zich dat allemaal kon herinneren, maar niet meer wist hoe het gezicht van haar moeder eruitzag – alleen een vage zwarte gestalte en een naam. Soms vroeg Margaret zich af hoe ze een gezicht zo volledig had kunnen vergeten. Ja, ze wist zich zelfs nog te herinneren hoe de handen van haar moeder eruitzagen – terwijl ze de lange roestige vettige steel van een ijzeren pannetje vasthield; terwijl ze zeewolf schoonmaakte op de achtertrap... Ze kon zich zelfs herinneren hoe haar moeder op een dag aan de rand van de veranda stond, met het licht achter haar. Zij, het kindje Margaret, had in een hoek van de hekloze veranda gestaan, omgeven door op hun kant gelegde stoelen, en de hele wereld van de bossen en de moerassen en de stralende lucht lag achter haar. Ze had omhoog gekeken, en zag haar moeder aan de rand van de veranda staan, het zwarte silhouet tegen de lichte wijde wereld. En dat was ze nooit vergeten. De kleine keurige gestalte, met blote voeten die onder de bijna tot op haar enkels hangende jurk uitstaken.

Dat was ten slotte het beeld van haar moeder dat haar bijbleef – alleen de handen en een silhouet tegen het licht. Een magere gestalte, eenzaam en tenger. Een uitgestotene volgens haar eigen verlangen.

Haar familie verschaftte haar onderdak omdat ze nergens heen kon, maar ze hoorde nergens bij. Ze woonde in het huis, het kleine huis dat als een boot steeg met de voorjaarsregens en de overstromingen uit het moeras. Ze woonde er, maar ze was er niet. En wachtte. Een hele lange jeugd lang van wachten. Wie had gedacht dat een klein tenger lichaam zo veel vastberadenheid in zich borg?

Het koppige hoofd, het steeds maar van nee schudden. Hij zal terugkomen... Hij heeft gezegd dat hij zou terugkomen.

Een jeugd van wachten. Met een kind, eerst een baby en toen een meisje, dat groeide, dag na dag, dat op haar moeder leek, dat zozeer op haar moeder leek. Je zag geen spoor van blank bloed. Helemaal geen spoor.

Een zwarte baby met kroeshaar en knobbelige armen en benen... Een zwart meisje, net als de andere meisjes van New Church... Een vrouw, groot en hoekig en zwart. De slanke bouw van haar vader, maar niets van zijn bloed.

Tegen de tijd dat ze een jaar of drie, vier was, smeerde haar moeder haar gezicht met karnemelk in, maakte haar haren vochtig en liet haar in de gloeiende zon zitten om te bleken, zond haar naar de tovenares om een tovermiddel te halen dat haar blanke bloed tevoorschijn moest brengen, om het naar de oppervlakte te brengen...

Toen Margaret acht jaar was, ging haar moeder weg. En ze hoorden nooit meer iets van haar. Ze ging naar het zuiden, naar Mobile, dachten ze. Ze zocht iemand. Ze liet haar dochttertje Margaret in het huis van haar grootvader achter, in het huis van Abner Carmichael, om te worden opgevoed met al de andere kinderen, alleen eenzamer.

Margaret was een jaar of elf toen ze over haar vader durfde te vragen. Ze was bang. Ze zag hoe de andere mensen haar negeerden, hoe ze net deden alsof ze er niet was. Maar ten slotte vatte ze moed en haar overgrootmoeder vertelde haar alles over hem. Een paar zinnen, dat was alles.

Het begon toen de staat besloot een nieuwe straatweg aan te leggen van de hoofdstad naar de kust aan de Golf van Mexico. Alles wat met die weg te maken had, bracht ongeluk. Hij kwam door de county Wade in dezelfde zomer waarin de katoenkalanders voor het eerst de katoen werkelijk vernielden, de tijd waarin de mensen honger hadden omdat het werk van een heel jaar was weggevreten. Sommigen dachten dat het graven en het nivelleren van de grond voor de weg de kalanders uit de

aarde dreven waar ze hadden geslapen. Sommigen zeiden dat de schade helemaal niets met de kalanders te maken had – dat de een of andere oude vergeten wet was overtreden en dat dit de straf was. En het was waar dat, toen de wegwerkers met springstof een weg baanden door de McCarrenheuvel, ze een indiaanse begraafplaats opgroeven, zo oud dat niemand wist dat hij er was. Een tijd lang bracht iedere beweging van hun schoppen schedels en schalen en pijlspitsen aan het rollen, in het daglicht, zoals het eigenlijk niet behoorde. De mensen zeiden dat die dode Indianen rondzwierven en 's nachts, als de maan was ondergegaan, kermden en zich erover ergerden en vloekten dat ze uit hun bed waren gegooid om in de vochtige dennenbossen te spoken. Niemand ging 's nachts zijn huis uit, omdat men niet wist wat een sliert mist zou kunnen zijn, omdat men niet wist wat de kreet van een brulkikvors zou kunnen betekenen. De mensen schrokken van het gekras van een boomkikvors en zelfs de berglopers, de dranksmokkelaars, bleven 's nachts thuis, en gooiden een paar extra blokken harsachtig hout op het vuur om te voorkomen dat de kamer te schemerig werd. Niemand ging op jacht, de honden renden alleen achter de vossen en de lynxen en de konijnen aan. En overal in de omtrek begonnen de huizen tekenen van tovenarij te vertonen – het teken op de verandapaal, de fles hing in een boom, de cirkel van de krachtige stenen. De mensen die dachten dat ze ze vergeten waren, begonnen zich manieren te herinneren om zich door tovenarij te beschermen.

In die dagen werd Margaret geboren. Haar vader was een van de opzieners voor de nieuwe weg. Hij bracht die zomer twee weken in New Church door. Hij en nog een blanke man woonden in een tent en leidden de eerste ploegen. Een paar weken later was de weg te ver naar het zuiden doorgetrokken om nog gemakkelijk bereikbaar te zijn, daarom pakten ze hun tent in, laadden hem achter in hun staatsvrachtwagen en gingen verder. Een van hen zei tegen een jong negermeisje dat hij haar zou laten ophalen. Zeer waarschijnlijk heeft hij er nooit meer aan gedacht. Zeer waarschijnlijk herinnerde hij het zich niet eens meer. Maar zij wel. Haar moeder maakte een drukte en schreeuwde tegen haar, en noemde haar een dwaas, maar de woorden gingen langs haar heen. Net als de woorden van de mannen die wel met haar hadden willen trouwen, mannen die ze haar hele leven gekend had, goede mannen van de New Church-gemeenschap. Ze was klein en knap, en ze zouden met haar hebben willen trouwen, en zouden ook het kleine

meisje aanvaard hebben dat ze gebaard had in dat verschrikkelijke seizoen toen de indiaanse geesten over de heuvels rondwaarden.

Ze wachtte liever. Toen ze dat moe was, ging ze weg. Alleen. Dat was het verhaal dat de oude vrouw aan Margaret vertelde. Ze vertelde het vlug en toonloos. Toen ze klaar was, zuchtte ze en blies in het snuifje onder haar lip, en liep weg. Ze had werk te doen; het was midden in de zomer en ze moest haar tijd aan de tomatenplanten wijden. En ze zou wel een echte sukkel van een vrouw zijn als ze niet genoeg tomaten kon kweken om de planken in haar provisiekast voor de winter te vullen.

Margaret zag haar gaan, zag de met eelt bedekte gelige hielen op en neer ploffen in het stof van het geveegde erf. Toen ging ze zelf weg. Er niet helemaal bij nadenkend wat ze deed, bewoog ze zich alleen maar voort. Ze stapte in de skiff, de lichte die de kleinere jongens gewoonlijk namen, boomde hem voort de rivier over en het moeras in. Ze zette al de kracht van haar schouder tegen de vaarboom, zodat de boot door het ondiepe water gleeed, om de cipressen manoeuvreerde, terwijl de vissen wegsprongen, de vogels boven haar hoofd opstegen, woedend over haar voorbijgaan. Ze stak een wijde poel over, terwijl ze de vaarboom als pagaai gebruikte in het stille loodkleurige, met schuim bedekte water. Ten slotte hield ze buiten adem halt, terwijl ze de boeg van de skiff tegen de verrotte knoest van een cipres liet rusten. Ze haalde de vaarboom binnenboord en ging zitten, terwijl haar lichaam ritmisch wiegde met de bewegingen van haar adem. De kraaien gingen weer in de toppen van de cipressen zitten en de zwartrode rijstvogeltjes kwamen terug. De muskietenvalken – juffertjes, noemden de oude mensen ze – scheerden over het wateroppervlak, op jacht naar de fladderende muskieten, terwijl de kikvorsen met een vaart achter hen aan gingen.

Margaret zat naar de ademwortels van de cipressen te kijken, die kaal en slijmerig waren, naar het stille onbeweeglijke moeraswater. Ze staarde naar beneden in de diepte en zag de lichte plek die een plaats aanduidde waar brasem zat. Toen keek ze naar haar eigen weerspiegeling in het water, misvormd en glazig gemaakt door de heldere lucht boven haar hoofd. Ze keek naar haar eigen armen en handen: dun, gestreept door spieren en pezen. Je kon de botten duidelijk zien, het benen geraamte waarover de huid gespannen zat.

De zwarte huid. Ze keek ernaar, kneep erin met haar vingers, wreef erover. Hij was zwart, en dat was alles. Het bloed van haar vader, waar zou dat zijn? Het moest ergens zijn, want het was in haar gebracht. Misschien

was het binnenin haar. Binnenin zou ze wel blank zijn en blond haar hebben, net als hij... Het bloed van haar vader, dat had haar misschien wel haar lever en haar hart en haar longen gegeven. Maar dat haalde allemaal niets uit. En misschien had hij haar ook haar botten gegeven, het geraamte waarover de huid van haar moeder was gespannen...

Margaret keek naar een mocassinslang die langzaam door het water zwom en een hangende tak opgleed. Congo, noemden sommige mensen ze, omdat ze zwart waren.

Ze had altijd aan haar lichaam gedacht als iets onvermengds, uit één stuk. Nu wist ze dat het anders was. Vanbuiten was ze zwart, maar binnenin was het bloed van haar vader.

Ze dacht hier diep over na. En haar lichaam leek uit te rekken, op te zetten en te groeien als een ballon. Ze dacht aan de grote afstand tussen de twee delen waaruit ze bestond, het blanke en het zwarte. En het scheen haar toe dat die twee helften zich zouden terugtrekken en van elkaar losraken en haar open en bloot zouden achterlaten, uit haar peul gesprongen als een erwt. Ze boog haar hoofd in haar schoot en vocht tegen de scheiding tot bittere tranen van haar gezicht afstroomden, en het front van haar gevlekte roze jurk doorweekt was met zout. Ze sloeg haar armen strak om haar middel om zich bijeen te houden, en haar ribben beefden en schudden onder haar vingers.

Een boomkikvors viel op haar hals. Ze voelde het zachte tikje van zijn pootjes met de zuignapjes. Ze durfde niet op te kijken.

Er zat een wondje op haar knie, van een tijdje geleden, half genezen. Ze maakte een hand vrij; en krabde er vlug over. Ze sloeg haar armen weer om zich heen en hield haar hoofd zo, dat één oog vlak bij het zwelende plekje was. Ze bestudeerde de donkerrode vloeistof die eruit druppelde en ten slotte haar zwarte huid afliep. En zo zag blank bloed eruit... Ze stak haar tong uit en kwam er zachtjes even aan... en zo smaakte blank bloed...

Ze keek tot het bloed zijn glasachtige kleur verloor en stolde in donkere strepen. Ze ging rechtop zitten, liet haar lichaam voorzichtig, behoedzaam los. De twee delen schenen aan elkaar te blijven zitten.

Ze keek nieuwsgierig om zich heen, alsof ze dit gedeelte van het moeras nooit eerder had gezien, en was verbaasd dat het haar vertrouwd voorkwam. Daar, een eindje verderop, woonden schildpadden: een kleintje lag te zonnen op een gevallen houtblok. Verder nog, aan de overkant van die tweede poel zag ze vagelijk door het net van wingerd

en cipressen en gevallen dode bomen dat er een modderpoel voor kaaimannen was. Als ze dichterbij was geweest, had ze de weeë, onpasselijk makende lucht van dergelijke plaatsen kunnen ruiken.

Ze herinnerde het zich weer. En alles leek op de juiste plaats te zijn. Alleen zij was anders. Nee, zelfs dat was niet zo; ze was net zoals ze altijd geweest was, ze had het alleen niet geweten.

Margaret zat daar en keek naar de ruwe, gesplinterde boeg van de skiff. Hij was nooit van plan geweest om terug te komen, haar vader. Natuurlijk niet. Haar moeder was een dwaas. En daarom had haar familie haar altijd behandeld met een schouderophalen of een afwenden van het hoofd, en een klein gebaar dat 'niet goed wijs en getikt' betekende...

Daar had je haar niet Francis bijvoorbeeld, tien jaar getrouwd, toen haar man was weggegaan om in de haven van New Orleans te gaan werken. Hij was al een jaar weg en had niets van zich laten horen, toen ze hem opgaf en met een andere man trouwde. (Dat was drie jaar geleden en hij was nog steeds niet gekomen.) Hij zou wel dood kunnen zijn, en niemand had eraan gedacht het haar te vertellen. Of hij zou in New Orleans wel een andere vrouw gevonden kunnen hebben, een van wie hij meer hield, jonger en zonder die vier kinderen.

Zo ging het nu eenmaal, of je het leuk vond of niet. Haar moeder had een andere man moeten nemen en de hele kwestie moeten vergeten. Tenslotte was er niets dat haar dat belette. Geen ander bloed in haar aderen.

Margaret keek neer naar haar eigen hand, naar de zwarte huid met het blanke bloed eronder.

Niet zoals ik, dacht ze. Niet zoals ik. Zij was helemaal uit één stuk... Niet zoals ik.

Een waterkalkoen ging in een boom zitten, bijna vlak boven haar hoofd. Margaret merkte automatisch zijn bruine hals op: een wijfje. Stinkhagedissen renden op en neer over de stammen van gevallen bomen... Margaret dacht: als ik een hengel had meegebracht, zou ik wat brasem mee terug hebben kunnen nemen.

De zonnestand was nu anders. De zon scheen recht in haar ogen. Er moesten een paar uur voorbij zijn gegaan. Ze moest eens terug.

Haar overgrootmoeder was klaar met de tomatenplanten. Ze rustte uit in het beschaduwde gedeelte van de veranda, op haar uitgestoken lip lag een vers snuifje. De kleine Matthew, die een jaar of vier was, begoot

de tuin met een klein emmertje en een pollepel van kalebas. Hij ging de rijen langs, van plant tot plant, terwijl hij het water voorzichtig uitschepte en een liedje zonder woorden zong. Toen zijn beide emmers leeg waren, ging hij het juk halen. Hij legde het over zijn schouders, bevestigde de emmers op hun plaats, en liep naar beneden, naar de rivieroever.

Het jongste kind gaf de planten altijd water, onder het glimmende zwarte oog van de oude vrouw vanuit de schaduw van de veranda. Het voorjaar was erg droog, en planten met korte wortels verdorden snel. Maar er waren altijd kinderen genoeg in het huis van Abner Carmichael, genoeg om de planten water te geven.

Margaret herinnerde zich de tijd dat zij dat had gedaan, herinnerde zich het gevoel van het gladde, vettige juk over haar eigen schouders. Het juk was oud, zo oud als Abner zelf; hij had het gemaakt toen hij een jongen was, had het goed gemaakt en het hield het nog steeds uit, terwijl het donkerder werd van het zweet en de vettige handen die het optilden en eraan trokken.

Margaret wachtte totdat de kleine Matthew de wilgen en de water-acacia's uitkwam die langs de rivier stonden. Hij kwam nu veel langzamer vooruit, met de volle emmers die aan beide kanten schommelden, terwijl zijn dunne zwarte beentjes hem de lichtglooiende helling opduwden. Hij hield stil aan de rand van de tuin, boog zijn knieën en ging met een zwaai onder het juk vandaan, terwijl hij de emmers veilig op de grond liet staan. Hij tilde ze een voor een op en droeg ze langs de rijen om verder de planten water te geven.

Hij transpireerde. Margaret zag zijn zwarte huid glinsteren. Ze liep naar hem toe, terwijl ze voorzichtig tussen de drievoudige staken in de bonen doorstapte. 'Matt.'

Hij stak zijn tong uit.

'Dat roze ziet er gewoon idioot uit in een zwart gezicht,' zei ze kortaf.

'Je hebt geen hoed. Neem de mijne.'

Ze liet hem op zijn hoofd neerploffen. Hij was te verbaasd om bezwaar te kunnen maken. Ze liep terug en de twee treden naar de veranda op. De oude vrouw, haar overgrootmoeder, zei: 'Je hebt hem je hoed gegeven.'

Margaret keek naar het zwarte oude gezicht in de donkere hoek van de veranda, die vol spinnenwebben hing. 'Ik kan u daar achterin haast niet zien.'

Haar overgrootmoeder wiebelde met het hoofd. De band van indiaans kraalwerk scheen even in het licht. 'Waarom heb je hem die gegeven?'

'Hij werkt,' zei Margaret, 'ik niet.'

'Dat hebt je nog nooit gedaan.'

'Dat is waar,' stemde Margaret toe.

De oude vrouw boog het hoofd om te hoesten, terwijl ze een hand stevig over haar mond hield zodat het snuifje op haar lip niet zou vallen. De hoofdband glom weer, wit en purperrood.

'Waar komt die vandaan?' zei Margaret. 'Die band.'

De oude vrouw ging rechtop zitten en schikte haar magere gestalte weer voorzichtig in de stoel. Je kon zien hoe ze zich uitrekte en iedere wervel neerzette. Ten slotte ging ze met haar ruggengraat tegen de rechte houten rugleuning zitten en slaakte een zuchtje van verlichting. Haar blote voeten met hun gele zolen waren van elkaar afgeschud tijdens de hoestaanval. Nu bracht ze ze weer naar elkaar toe en zette ze netjes neer, met de hielen tegen elkaar aan en de tenen, met hun nagels als gele horentjes, enigszins naar buiten gericht.

Margaret wachtte.

'Gemaakt,' zei de oude vrouw.

Op een keer in de herfst, toen ze een klein meisje was, hadden ze de strandjagers en mosselen van de Dode Man-zandbanken gehaald, een heel eind naar het noorden. Tijdens de volgende winter hadden ze de schelpen tot kralen gemalen en gepoetst.

'Dat doet nu niemand meer,' zei ze hardop.

Ze waren de meeste indiaanse dingen die door hun bloed tot hen gekomen waren, vergeten. Niemand maakte kralen, de oude mensen niet eens meer. Ze behielden wat ze hadden, droegen ze, maar dat was alles. Ze herinnerden zich waarschijnlijk niet meer hoe ze ze moesten maken. En niemand anders had het geleerd, en helemaal niemand van de jongere mensen. De oude vrouw zuchtte. Zelfs de zandbanken waren verdwenen. De Dode Man-zandbanken, waar de rivier vol draaikolken zat en breder werd en de dennen aan beide kanten dik waren, zo dik dat het altijd schemerdonker was onder de in elkaar grijpende takken, zo dik dat er in het zware naaldendek niets kon groeien, zelfs niet een enkel grassprietje. 's Nachts was het als een enorm bed, zonder einde, een bed dat zacht was en zoetig rook en warm was in een stormachtige herfstnacht.

'Je bent nooit de heuvels op geweest,' zei de oude vrouw. 'Nooit één keer.'

‘Nee.’

’s Zomers was de lucht er koel en licht. Niet te vergelijken met de dampige dichtheid van het laagland. Zelfs de bomen waren er anders. De dennen hadden zwaardere stammen en langere naalden. De sassafras was er dikker en beter; ze groeven altijd de wortels op en namen ze mee terug voor thee of medicijnen. De notenbomen waren er groter en hoger; zelfs de spotnoten zagen er meerbelovend uit. Vlak voor ze naar het zuiden trokken, hadden ze altijd noten en walnoten en beukennotjes gezocht – de bossen leeg geraapt – nadat de eerste strenge vorst ze tot op het bot had doen rillen.

Dat deed niemand meer. En zelfs de zandbanken waren verdwenen. Er was nu een dam; de hele streek stond onder water en het kleine zandstrand was wel zes meter onder water verdwenen.

Ze zuchtte, de winderige, droge zucht van een oude vrouw. ‘Je hebt Matthew je hoed gegeven.’

‘Ik ga naar binnen,’ zei Margaret. ‘Ik ga weer naar bed.’

De oude ogen flikkerden bij wijze van antwoord, de oude zwarte ogen, diep in hun kassen liggend als die van een vogel.

‘Ik ga vannacht wat kikvorsen harpoeneren,’ zei Margaret. ‘Ik denk dat u er best een paar pootjes van zult lusten.’

De ogen gingen dicht en open.

‘Oude vrouw,’ begon Margaret. Maar ze vergat de rest en had er geen belangstelling meer voor. In plaats van te blijven staan en te trachten zich te herinneren wat ze had willen zeggen, draaide ze zich om en ging naar binnen. Ze ontrolde haar stromatras niet van de plaats waar hij netjes bij de muur lag; ze klom in het ijzeren bed dat er met nog drie andere stond, en zo de kamer opvulde, en viel bijna onmiddellijk in slaap.

Ze sliep nooit meer op een stromatras op de vloer als de andere kinderen. Dat hoefde ze nooit omdat ze ’s nachts niet meer sliep. Als ze wakker werd, zag ze nooit meer de bultige, in een gewatteerde deken gehulde gedaanten bijeengekropen op de vloer liggen tussen de ronde ijzeren poten van de drie echte bedden. Ze sliep overdag in het geriefelijke bed en bracht de nachten buiten door. Niemand viel haar lastig; niemand lette erop.

Alleen tijdens de koudste winternachten bleef ze thuis, als het buiten een eind onder het vriespunt was en de regen viel. Dan zat ze op bij de keukenkachel, waarin ze kleine stukjes hout stopte en in de zwarte

ijzeren oppervlakte staarde met de roodgekleurde barsten. In die koude winternachten kropen alle anderen allemaal in één bed, allen die erin konden komen, het ene lichaam bovenop het andere, de magere ledematen tegen de dikke, om de warmte op te nemen. De onderkant van de matras was gevoerd met kranten en tussen de dekens zaten nog meer kranten, en elke keer als een kind zich omdraaide of bewoog, was de hele rustige nacht vervuld van het geluid van de bewegende kranten, die kraakten als een vuur.

Er was ook het geluid van ademen, het geluid van de bewegende lucht, in en uit. Snel en haastig als de eekhoorns op een dak. Zwaar en langzaam als een stervende reus. Krakend en ijl als het draaien van een wiel.

Het scheen Margaret toe dat de kamer wiegde en echode en schudde van het lawaai. Hoe heb ik vroeger kunnen slapen, dacht ze, en nu zou ik het niet kunnen...

Ze herinnerde zich dat de winterbedden bultige dingen waren, met altijd een elleboog of een arm, vreemde lichamen die zich tegen elkaar aan drukten om het warm te hebben.

In de winter zat ze de hele nacht bij de kachel, terwijl de rijp als schimmel een korst op de grond vormde en de met plassen gevulde groeven in de wegen bevroren, precies zoals het laatst voorbij gekomen voertuig ze gevormd had. Als de zon opkwam, verliet Margaret het huis stilletjes. Ze had een holle boomstam gevonden, op de helling ongeveer anderhalve kilometer ver. De holte, die op het zuiden lag, was gedeeltelijk door een andere omgevallen boom bedekt. In deze schuilplaats bouwde ze een klein vuurtje en hield het met stukjes mos en twijgjes brandende, tot de zon hoog genoeg gekomen was om enige warmte te geven.

Ze hield van de uren die ze ineengedoken in de stam doorbracht. Het was er warm, ze was er alleen, en ze kon naar de gedempte winterse geluiden van de bossen luisteren. Ze wachtte altijd tot het gestadig druppen van het nachtelijk ijs ophield, dan hield ze ermee op haar vuur te onderhouden en keek ernaar terwijl het uitging. Ze stampte de kolen nooit uit – ergens in haar achterhoofd was er een waarschuwing nooit het vuur van je haard te doven. Ver weg, uit een verhaal van lang geleden – ze dacht er niet over na, ze betwijfelde het niet, of vroeg zich af waarom, ze gehoorzaamde slechts. Net zoals ze nooit een hoed op een bed legde, altijd een huis betrad en verliet door een en dezelfde deur.

Als haar vuur uit was, vanzelf gedoofd, stond ze op, terwijl ze haar knieën voelde prikken en beven van het lange ineenzitten. Ze schudde zich en streek haar haren glad. En ze ging terug naar het huis van Abner Carmichael om iets te eten. Meestal was er maisbrood en braadvet en sorghumstroop, dun en muf. Soms was er vet of koud spek. En soms was er niets. Vooral tegen het begin van het voorjaar, als de planken van de provisiekast leeggegeten waren en de kalanders krioelden op de bodem van de meelzak. Dat kon Margaret niet schelen – ze had geen honger – en alleen de kinderen waren verdrietig als ze tot het avondmaal niets te eten vonden. Margaret gaf eigenlijk niets om eten. Wat ze het liefste wilde, dat had ze nu. Op die ochtenden waren het bed en de kamer van haar. Het lege bed, waarvan het bultige, met mos gevulde matras rustte op ouderwetse touwen banden. Er lagen geen kussens en het bed rook vagelijk naar kerosine, waarmee het iedere maand werd besprenkeld tegen het ongedierte. Het rook naar de vele lichamen die op het kale, gestreepte beddentijk hadden gelegen, de mufte weeë lucht van oud zweet en seks. Margaret rolde erin, en sliep vast en zonder door dromen gehinderd te worden.

Tegen het einde van die eerste winter werd haar overgrootmoeder ziek; ze kreeg een attaque in haar stoel op de veranda – in het magere bleke zonnetje dit keer – zodat haar hoofd op haar borst viel en het snuifje met een nat plofje tussen haar lippen vandaan viel op de kale planken van de vloer. Ze droegen haar naar binnen, haar dochters en kleindochters, en lieten de kinderen alle kanten op rennen om het de mannen op hun werk te vertellen. Ze brachten haar in de slaapkamer, een oud vrouwtje, een verschrompeld roodbruin lichaam, klein en droog als kaf, langzaam stervend. Haar ogen waren open, maar zagen niets; zelfs toen het donker werd en ze een lamp vlak bij haar hoofd aanstaken, wendde ze er zich niet naartoe, of knipperde zelfs niet met haar ogen tegen het gele schijnsel. Haar verschrompelde, platte oude borst ging op en neer, en schudde elke keer als ze diep en raspand snurkte.

Margaret sliep toen ze haar overgrootmoeder binnendroegen en haar in het smalle bed neerlegden waar ze haar hele oude leven in gelegen had. Margaret werd wakker van het geluid van rochelend ademhalen en gedempt gefluister en het geruisloze rennen van voeten over de planken vloer. Ze rolde haastig uit bed en ging naar de keuken. Daar bleef ze, liet zich slaperig in een hoek zakken en keek toe, terwijl de

avond steeds donkerder werd en de sterren ten slotte tevoorschijn kwamen, helder en vrieskoud.

De eerste kinderen en kleinkinderen en familieleden van de oude vrouw begonnen binnen te lopen: ze vulden de veranda tot de balken doorbogen. Toen het te kil werd om buiten te blijven staan, drongen ze de keuken binnen, fluisterend, en gaven een grote kan uit mais gestookte whiskey door, die van mond tot mond ging. Het huis schudde en kreunde onder hun gewicht.

Na een poosje kwam de predikant aanrijden, een kleine zware man, die Robert Stokes heette. Iedereen hield op met praten en luisterde naar de korte gemompelde gebeden in de slaapkamer, terwijl ze zelf nu en dan antwoordden. Toen Robert Stokes naar buiten kwam en aan tafel plaatsnam, begonnen de gedempte gesprekken opnieuw. Daar hij immers de predikant was, gaven ze hem zijn whiskey met water vermengd in een van de weinige glazen die ze hadden. Hij wachtte met hen, waakte met hen, terwijl hij met de mannen over oogsten en markten en dieren praatte. Zijn ronde, zwarte hoofd knikte, ernstig en slaperig. Hij was net zo moe als ieder van hen, hij was boer net als zij, en preekte en waakte in zijn vrije tijd. Hij was niet jong, iedereen dacht aan hem als iemand die er altijd geweest was, die preekte op zondagmorgen en op ieder uur van de nacht de zieken en de stervenden bezocht. Het was veertig jaar geleden dat hij en zijn bruid hun eerste huis hadden gebouwd. Niet dat het echt een huis was, het was alleen maar een afdak tegen een paar dikke dennen, maar het was er warm en droog en het was genoeg voor hen, en het zou voldoende zijn tot ze ertoe kwamen wat meer te bouwen. Ze hadden de plek al uitgezocht; stenen gaven de grond aan waar de funderingen zouden zijn. Het was een mooie plek, op een kleine verhoging met twee grote walnotenbomen en een wijd uitstaande kornoelje die ieder jaar in maart glinsterde als maanlicht. Het duurde vier jaar eer ze ertoe kwamen iets te doen, en toen gebruikten ze het ouderwetse systeem van leem en mos tussen latten. Hun grootvaders bouwden zulke huizen; ze brachten de methode mee toen ze naar het noorden trokken vanaf de kust aan de Golf van Mexico, als slaven op de vlucht wellicht, of als vrije mensen die honger hadden. Er had zelfs eens een naam bestaan voor de manier waarop het gedaan werd, maar dat woord was men al lang vergeten.

En zo bouwde Robert Stokes zijn huis, kamer na kamer, jaar na jaar.

Hij had ook geluk gehad met zijn vrouw. Hij had een jong, mager meisje genomen, een wees die in het huis van haar nicht woonde en

waar ze niet welkom was. Ze moest bijna al het werk doen en de pan uitlikken als iedereen klaar was met eten. Zij was zeker niet ouder dan dertien toen ze trouwden; hijzelf was pas vijftien, maar hij was tot zijn volle lengte uitgegroeid: hij had al dezelfde vierkantige korte en dikke gestalte. Zijn magere kleine meisje groeide na haar huwelijk, tot ze bijna een meter tachtig lang was. Ze kreeg alleen maar zoons en baarde ze – allemaal – alleen. Het kwam niet bij haar op om een vrouw bij haar te laten blijven als haar tijd naderde. Misschien dacht ze dat er niemand was aan wie ze het kon vragen. De eerste keer was ze in haar tuin aan het wieden en zorgde ervoor dat de insecten de tomaten niet opvrat. Ze bond net de bonenstaken vast toen het naar ammoniak ruikende vocht in een straal langs haar benen liep en de grond bij haar blote voeten bevlekte. Bij de eerste trilling van haar gespannen buikspieren, ging ze terug naar het afdak, zette haar schoffel voorzichtig tegen de muur. Binnen spreidde ze een gewatteerde deken op de vloer en ging op haar hurken zitten, schuddend van de krampen en hijgend van opluchting ertussendoor. Toen haar man die avond thuiskwam, laat omdat hij net zolang werkte als er licht aan de hemel was, lag de baby te drinken, de bloederige deken lag opgevouwen in de hoek.

Zelfs op haar huidige leeftijd werkte ze nog steeds op het land met haar man en haar vijf zoons. Robert Stokes was een gelukkig man, de Heer was goed voor hem geweest. Dat zei hij terwijl hij aan de keukentafel zat met de familie van een stervende oude vrouw. Hij had een diepe stem, de beste stem in de streek, en de woorden van lof voor zijn lot en voor de ziel van de oude vrouw die streed om haar lichaam te verlaten, gingen onmerkbaar in elkaar over.

‘En horen jullie dat nu,’ zei hij plotseling. Ze werden allemaal stil en luisterden. Margaret hoorde niets behalve de wind en het stampen en rinkelen van de vastgebonden muil dieren op de bevroren grond. Hij wees naar boven naar het dak. ‘Jezus en zijn engelen staan klaar om de ziel van onze zuster weg te voeren.’ Iedereen keek naar boven, naar het met roet bevlekte en met waterstrepen bedekte plafond. Margaret wierp een blik uit het raam naar de donkere, koude winterlucht. ‘Jullie horen hun vleugels, kinderen,’ zei de predikant. ‘Ja, Heer,’ antwoordde iemand, en ze werden allemaal stil en luisterden weer. Dit keer kwamen er twee zware, gesmoorde snurkgeluiden van de stervende. Ze sloegen hun ogen neer, schraapten hun keel en liepen rond. Sommigen gingen de veranda op, sommigen haalden de whiskeykruik.

Terwijl de mensen zich verplaatsten en uit elkaar gingen, zag de predikant Margaret bij het hoekraam zitten, waar ze in de lucht had staan staren om de voorbijkomende vleugels te zoeken. ‘Ik ken je niet, mijn kind,’ zei hij vriendelijk. ‘Ik heb je nooit eerder gezien, hoewel je me wel bekend voorkomt.’

Iemand bukte zich en fluisterde in zijn oor: ‘Het is alleen maar het kind van Sarah, het enige dat ze ooit gehad heeft.’

‘Jezus helpe ons,’ zei hij, en keek naar haar. Dit keer nieuwsgierig. Margaret stond volkomen stil, omdat ze wist dat hij op haar gezicht en haar lichaam naar een spoor van blank bloed zocht. Ze staaarde hem met haar grote bruine ogen recht in zijn kleine zwarte, die schrandere en heldere in de rimpels van zijn dikke gezicht stonden. Ze keek, hem tartend haar nog meer te vragen, hem tartend iets te zeggen... Ze hield haar adem in.

Hij keek van haar weg. Andere lichamen glipten tussen hen in, de mensen liepen rond en hij verdween.

Margaret begon weer te ademen. Maar nu was de lucht in de kamer te warm voor haar geworden, hij was er te zeer gevuld met de door whiskey bezwangerde adem van de mensen. Ze moest naar buiten. Ze baande zich duwend met haar ellebogen een weg door de kamer.

De nacht was erg koud. De grond glinsterde van de rijp. Hij was bedekt met sporen als sneeuw, met voetstappen die in de ene richting gingen naar de wc, in de andere om het erf heen naar de kleine stal waar de muilieren van de bezoekers waren gestald. Margaret keek naar de twee sporen, zichtbaar in het gedempte kerosinelicht uit het raam, en vroeg zich af waar ze heen zou kunnen gaan. Het was te koud voor haar holle boom, zelfs met een vuur zou ze zeker tegen de ochtend last van bevroering hebben. Zelfs op de veranda was het te koud. Het blazende gesnuif van een muilier deed haar beslissen. Ze ging naar de stal. Hij stond stampvol dieren, maar ze vond een lege trog en klom erin. Hier was de dampige, stinkende lucht redelijk warm – ondanks de barsten en gaten in de muren – en Margaret ging zitten en bestudeerde de waterige, donkere ogen en de hellende, veelkleurige flanken die haar omringden. De scherpe, zware lucht werkte als een soort verdovingsmiddel en ze sliep met open ogen, en staaarde naar het patroon van licht en donker, in slaap gewiegd door de ademhaling van de dieren en hun geschuifel zo nu en dan.

Ze was er zich van bewust dat de tijd verstreek, maar ze kon niet naar buiten kijken om zich een idee te vormen van de beweging van de sterren. Ze hoorde of zag niets tot de eerste kreet uit het huis kwam.

De dieren bewogen zich enigszins en liepen achteruit, zodat hun touwen halsters kraakten. Er kwam een tweede schreeuw, de lange dalende jammerklacht van rouw. De oude vrouw was dood. Margaret ging gemakkelijk zitten. Niet nodig om naar binnen te gaan, alleen een oude vrouw die was gestorven, versleten door de voortrollende jaren. Helemaal niet nodig...

Toen, plotseling, in de donkere leegte boven de rug van het grote grijze muildier dat aan haar nicht Zelda toebehoorde, zag Margaret haar overgrootmoeder. Zag haar duidelijk, zoals ze altijd op de veranda zat – de omslagdoek om haar schouders, een band om haar hoofd. Haar ravenzwarte ogen vanonder de rimpels van haar bruine huid staarden haar woest aan, boos als altijd. Ze hief haar hand op, die waarop het hoekige litteken van een toverceremonie op de rug stond afgetekend, en wenkte haar.

Margaret staaarde naar de hand, naar de vorm van het litteken, naar de aderen die opgezet waren als een wingerd op een muur, naar de lange vingernagels, dik en geel als hoorn.

Kom in huis, zei ze tegen Margaret.

Haar stem was krachtig en luid net als vroeger. Maar, dacht Margaret, dat was zeker omdat ze pas een paar minuten dood was en haar ziel nog geen tijd had gehad om weg te zwerven, om daarheen te gaan waar de dode zielen dan ook heen gingen, ergens ver weg naar de dennenheuvels in het noorden, waar de mensen ze, volgens hun zeggen, soms op warme zomeravonden zagen rondwaren, om een luchtje te scheppen alsof ze leefden.

‘Er zijn meer dan genoeg mensen in het huis,’ zei Margaret tegen haar, ‘ziet u die keuken, er is geen centimeter ruimte. En dan is er nog de familie van uw broer uit Tchefuncta Creek die nog moet komen.’

De geest draaide het hoofd om en keek over haar schouder achterom naar het huis. De purperen en witte kralen van haar hoofdband flikkerden.

‘Ziet u wel,’ zei Margaret. ‘Ik heb het u toch gezegd.’

Het hoofd draaide zich met een ruk terug en de ogen vestigden zich opnieuw op haar. *Kom naar het huis,* zei het, *kind van mijn dochters dochter. Mijn vlees en bloed.*

Toen gleed ze omlaag en vervaagde in de flank van het grijze muildier.

Margaret staaarde naar de plek waar ze had gestaan en voelde de drang van het bloed in haar aderen, dat haar uit de stal het huis binnen-

trok. Het bloed van de oude vrouw dat haar in de familiegroep in de keuken terugbracht.

Met tegenzin liep Margaret het lege erf over, dat iedere week werd schoongeveegd met een takkenbezem, en dat nu zo hard bevroren was, dat het onder haar voeten kraakte. ‘Maar de helft van mijn bloed,’ zei ze hardop in de nacht.

Wees met mijn bloed, zei de stem van haar overgrootmoeder met nadruk, ofschoon dit keer zwakker klinkend. *Ga*.

Margaret keek naar boven, naar de heldere, met sterren bezaaide hemel. ‘Bent u daar nu,’ vroeg ze, ‘daarboven?’

Ze stond stil en tuurde in de diepten om te proberen de gestalte van haar overgrootmoeder te ontdekken die steeds verder wegtrok, en tussen de sterren door schoot.

Margaret slaakte een zucht en knikte haar na en deed wat haar gevraagd was. Ze ging het huis binnen.

De slaapkamer was nu vol lawaai en drukte – Margaret wierp een blik door de deuropening. Alle oudere vrouwen verdrongen zich in de smalle ruimten tussen de bedden voor het begin van de nachtwake bij het lijk. Ze hadden rechte houten stoelen meegebracht en ze daar zo dicht mogelijk op elkaar op een rij gezet. Nu zaten ze rechtop in die dicht opeen gepakte rijen, met hun handen over hun borst gevouwen, terwijl ze met hun lichaam vanuit het middel voor- en achterwaarts wiegden, en weeklaagden. Het was een dalende lange nasale jammerklacht, steeds opnieuw herhaald, de ene precies hetzelfde als de voorgaande. Het was geen gezang. Het had geen melodie; het rijmde zelfs niet. Geen twee stemmen klonken samen. Het was alleen een soort knoestig hekwerk van geluiden om de boze geesten van de overledene weg te houden.

Drie jongere vrouwen stonden over het bed gebogen, en wasten en verzorgden het lichaam. Ze zongen een bekende hymne: ‘Zullen er sterren in mijn kroon staan.’ Ze zongen zachter en ze raakten steeds van de wijs door het lawaai van de klagende vrouwen, maar ze namen hem weer op en gingen verder.

Margaret ging terug naar de keuken. Er gingen een paar mensen weg – om het nieuws rond te vertellen – zodat de kamer niet langer ondraaglijk vol was. Robert Stokes zat nog steeds aan de tafel, alleen nu. Alle andere houten stoelen waren naar de slaapkamer gebracht voor de rouwklagers en men had alleen de predikant de zijne laten houden. De

mannen zaten gehurkt op de grond, sommige waren in het midden neergehurkt, terwijl anderen met hun rug tegen de muur zaten en rustig praatten of alleen maar naar het midden van de kamer staarden. De kinderen zaten in de hoeken geleund, in diepe slaap; zo nu en dan hilde of jengelde er een. De vrouwen – allen die op dat ogenblik niet in de slaapkamer aan de nachtwake deelnamen – zaten bij elkaar in de verste hoek om het houtfornuis. De pannen rammelden op de ijzeren bovenkant en de zoete lucht van eekhoornstoofpot steeg op met een paddenstoelvormige damp.

De hele volgende dag kwamen ze, van veertig kilometer uit de omtrek, de afstammelingen van de oude vrouw, voortsjokkend achter het geduldige achterwerk van hun muildier. De vloeren van het huis bogen door en kreunden onder hun gewicht. De hammen en de koude stukken vlees en het gevogelte die ze hadden meegebracht, vulden de beschaduwde noordhoek van de veranda, daar opgehangen buiten het bereik van roofdieren. De oude vrouw was gewassen en opgebaard in haar eenvoudige dennenhouten kist. Kaarsen, in blauwe flessen gestoken, brandden in een driehoek aan haar hoofdeinde.

Er was zoveel lawaai, dacht Margaret, terwijl ze in de verste hoek van de keuken ineengedoken zat, er was zo verschrikkelijk veel lawaai.

Die nacht sliep ze in de stal en wachtte geduldig op het einde. 's Ochtends ging ze op de veranda in het kleine plekje winterse zonlicht staan en wachtte, terwijl men de kist met spijkers dichtsloeg en hem naar buiten droeg naar de wagen voor de zeven en een halve kilometer lange rit naar het kerkhof.

Er was nu een muziekkorps, van vijf man. Ze zagen er behoorlijk moe uit, want ze hadden op een danspartij in Mill River gespeeld, maar ze dronken een paar borrels en namen hun plaats in achter de wagen. Hun voeten kraakten op de bevroren modder en de muildieren snoven en gromden, maar zij speelden hun droefste marsen: 'Bloemenslingers' en 'Klaagzang uit Westlawn'. De trombone en de trompetten klonken helder en droevig in de koude ochtendlucht, de trommels sloegen langzaam de maat. Iedereen legde de hele weg te voet af langs de wagensporen. De vorige dag waren de mannen naar buiten gegaan en hadden dennentakken geplukt en die over de modderigste gedeelten uitgespreid, zodat de wagen met de kist en het muziekkorps en de eerste rij van de stoet droog over zouden komen. Maar de takken zonken steeds verder in de modder weg, en tegen de tijd dat het laatste deel van de

processie kwam, waren de plassen weer even diep als voorheen, met alleen dit verschil dat er nu twijgjes en gebroken dennentakken rechtop in staken. Degenen die in de laatste rij liepen, moesten zelf maar zien hoe ze eroverheen kwamen, en moesten erover springen of de lage hellingen aan beide kanten opklauteren, uitglijdend en van de ijsskoude rotsblokken afschuivend.

Margaret was onder de laatsten, met de kleinste kinderen die alleen konden lopen. Ze tilde haar rokken op en sprong. De kinderen kakelden en klauterden om haar heen. En de hele tijd door bleef de trom een gestadige begrafenismars slaan.

Het kerkhof was maar gedeeltelijk omheind door prikkeldraad, maar er kwamen nooit dieren in. Onder de hoge, dikke dennen groeiden geen struiken en zo goed als geen gras. Het stukje zandgrond bleef onbegroeid en open met alleen een zacht laagje dennennaalden erop. Er hadden geruime tijd geen begrafenissen plaatsgevonden; de graven waren verzakt tot zacht hellende verhogingen, glad geworden door de regen. De meeste hadden geen stenen grafzerk; een paar hadden er nog een van hout, uitgesneden in de ruwe vorm van een zandloper – ze zouden wel gauw verdwijnen. Een stuk of twee, drie waren bedekt met cement in houten vormen gegoten. In het cement, onder een glazen ruit, bevond zich een gekleurde foto van de overledene. Margaret herinnerde er zich een: een jonge man die stram rechtop stond met zijn hand in zijn jas. Een trouwfoto voor een graf...

Het zal daar wel zijn, in de oostelijke hoek, dacht Margaret. Ik hoef het niet te zien, ik weet dat het daar is, met de naam en de datum eronder gekrast... Maar dat doet niemand meer...

Al wat ze nu deden, was de omtrekken van het graf aangeven met witte stenen, die houten zandloper aan het hoofdeinde zetten en de gaven voor de dode erbovenop...

Ieder graf had die. Kopjes en glazen die purperrood waren gekleurd door de zon en porseleinen dieren – honden en katten en een of twee broedse hennen. En borden. Een heleboel borden. De meeste stonden op vijf centimeter hoge torentjes van zanderig leem en staken als paddenstoelen uit het graf. De regen had ze die vorm gegeven en de borden die op die dunne, door de regen uitgehouwen steel zaten, werden Doodskopjes genoemd. Als je er een aanraakte, zou de oude Dood zelf achter je aan komen rijden op zijn witte schimmel met een lange staart die rammelde in de wind, omdat hij van kleine vingerbeenderen was gemaakt...

Er waren zwarte plekken om het open graf heen. Om hun werk, de eerste paar centimeter grond te ontdooien, te verlichten, hadden de gravers er vuren aangelegd. Ze hadden er niet nauwkeurig genoeg op gelet, want de vlammen waren buiten hun grenzen getreden, hadden zich verspreid onder het prikkeldraad door, en waren in een jonge den geklommen. Roet en as stegen op en bleven in de lucht hangen, toen de sjokkende voeten erdoorheen liepen.

Het muziekkorps zweeg, alleen de trommel sloeg langzaam. Margaret voelde een huivering over haar nek voeren. Men hoorde het gegrom van de mannen die de kist droegen en het piepen van touwen. De trommel hield opeens op.

Een ogenblik lang was er zelfs geen wind. Toen was er een geschuifel bij het graf en het geweeklaag begon opnieuw – wel tien of meer stemmen dit keer, schel, die werden weerkaatst door de hoogste dennen, en de kamperfoelie die hoog boven hun hoofden ineengestremgeld hing, deden schudden. Iemand was in het graf gesprongen en ze trokken hem eruit. Zelfs de vrouwen die niet konden weeklagen zoals de oude, schreeuwden nu zachtjes, langzaam als op het ritme van hun adem. De predikant zette een gepaste hymne in, terwijl hij een handjevol modder oppakte. Hij liet die in het graf vallen, terwijl hij de zandkorrels als suiker tussen zijn vingers door liet sijpelen om van het gevoel van de aarde te genieten. Hij deed een stap opzij en gebaarde met een zwaai van zijn arm. Toen was er een geschuifel omdat iedereen zich naar voren drong om nog meer handenvol zand op de dennenhouten planken te laten vallen. ‘Jezus, help ons, Jezus, red ons,’ zong de predikant zo luid hij kon met zijn mooie stem. Margaret merkte een paar zwarte kraaien op die hoog in de heldere hemel rondvlogen, en toekeken. Waaraan denken zij? vroeg ze zich af. Waar zouden zij aan denken?

Een tweetal mannen raapte de schoffels op en de aarde vulde in een stroom opnieuw het gat, fluisterend tijdens het vallen. De predikant had zijn gezang beëindigd en zei iets, kort en zacht. Margaret luisterde niet; zijn graftoespraken waren allemaal hetzelfde. Toen schudde iedereen handen en zoende wangen. De oudste vrouwen en de muzikanten stapten in de wagen voor de terugrit. De ijzeren strengen rammelden en de muilieren sjokten naar buiten. Toen ze voorbijkwamen, zag Margaret dat Elfetha Harris, de jongste kleindochter van de overledene, vol modder zat. Zij was in het graf gesprongen. Ze zat haar tranen af te vegen en keek bij iedere draaiing van de wielen van de wagen minder

bedroefd. Zij sprong er altijd in, herinnerde Margaret zich. Toen haar man was overleden, en haar zuster, en haar eigen kind dat gebrekkig geboren was, en de vader van haar man – het vormde een onderdeel van iedere begrafenis, dacht Margaret.

Ze begaven zich op weg naar huis. De lage winterzon, ver in het zuiden, wees aan dat het na de middag was. De weg vol groeven en stenen klom een heuvel op en werd smaller naarmate de bossen donkerder werden en de boomtoppen dicht op elkaar zaten. En daar, verscholen in het donker van een bosje walnotenbomen, zoete gombomen en dadelpruibomen, zag Margaret haar overgrootmoeder weer. Ze wenkte, maar Margaret bleef niet stilstaan. Ze wenkte opnieuw en Margaret zei tegen haar: ‘Val me niet meer lastig. U hebt uw graf waar u in kunt liggen.’ De geest bleef doodstil staan en keek naar haar. Margaret zei: ‘We hebben er de modder ingegooid en ik heb mijn handjevol er ingegooid en we hebben u bedekt en daar moet u blijven liggen.’

Vlees en bloed, treurde de geest.

‘Ik heb mijn bloed met u begraven,’ zei Margaret roekeloos. ‘Ik gebruik nu alleen de andere helft.’

De geest gaf geen antwoord, werd alleen vager tegen de kale boomstammen.

‘Ga terug naar uw graf,’ zei Margaret, ‘en plaag me niet meer.’

Ze draaide zich om en liep door, en hoorde niets uit de bomen boven op de heuvel achter haar komen, zelfs niet het ruisen van de wind.

De rest van de begrafenis duurde nog de volgende drie dagen, maar dat was altijd zo met de begrafenis van de oudste mensen. Het was alsof de oude mensen meer hadden achtergelaten om over te treuren, ondanks het feit dat het in de loop der dingen lag dat ze stierven. Pasgeborenen en kinderen werden vlug begraven en het was allemaal zo voorbij.

Margaret verbaasde zich erover. Een moeder treurde over een kind, vast en zeker, en een vader ook. En misschien een broer of een zusje, maar niet veel anderen. Dat leek vreemd... terwijl jonge kinderen juist degenen waren die eigenlijk niet zouden moeten sterven.

Margaret haalde haar schouders op. De dingen gingen nu eenmaal zoals ze gingen en dat was alles...

Ze was gaan wandelen en had het volle huis en de lawaaiige mensen achter zich gelaten. Ze was pal in noordelijke richting gelopen en over

de hellingen geklommen tot ze aan de open stukken met alleen maar dennen en notenbomen, zonder wingerd en braamstruiken, kwam.

Er was nog iets eigenaardigs aan begrafenissen, dacht ze. Je ontmoette er mensen die je anders in geen jaren zou zien... de mensen die alleen voor de belangrijke begrafenissen kwamen. Het gezin van haar nicht Mary bijvoorbeeld, uit de buurt van Twin Fawns. Dat betekende veertig kilometer van slechte wegen recht naar het noorden, in de richting van de oprijzende heuvels. Maar het waren neven en nichten, in de eerste, tweede en derde graad, enzovoorts, en ze hadden een plicht. Dus kwamen ze, net als deze keer. En er waren altijd nieuwe mensen bij, de baby's niet meegeteld. Mannen die naar het noorden waren getrokken om te gaan werken, en waren teruggekomen omdat ze geen baan hadden gevonden of omdat het leven hun daar niet beviel. Gezinnen die in Mobile waren geweest en ten slotte weer thuis waren gekomen met geld in de kous. Nieuwe vrouwen en mannen die de neven en nichten hadden meegebracht.

Dit keer waren er vijf mensen die ze nooit eerder gezien had. Daar had je Jack Tobias en zijn vrouw Kate. Ze waren terug uit Cincinnati en gingen weer op de boerderij werken bij zijn vader, omdat de katoen bijna een dollar per pond opbracht, en dat was de moeite van het werken waard. (Margaret herkende ze gemakkelijk: alle Tobiassen leken op elkaar.) Daar had je Grover Kent ook – ze herinnerde zich hem als de jongen die stelend naar Port Gibson was gegaan en zich daar bij een circus had aangesloten. Hij was teruggekomen met een breuk die reutelde en opzwol als hij zijn breukband afdeed – dat deed hij om de kinderen aan het lachen te maken. En daar had je Roger Ellis, een kleine magere man die getrouwd was met de dochter van Elfetha Harris, die haar man was verloren. Hij had zijn heup gebroken toen hij twee jaar geleden op een ontkorrelmachine in Memphis werkte, en hij was scheef genezen. Hij was degene die een banjo bij zich had. Kon hij er nu op spelen?

Margaret haalde haar schouders op. Het begon koud te worden en ze draaide zich om en wandelde terug.

Roger Ellis zat op de veranda toen Margaret thuiskwam, in de warme hoek waar het zwakke zonnetje was doorgedrongen, dezelfde hoek waar de oude vrouw haar attaque had gekregen. Niemand had daar eerder heen durven gaan. Alsof er een schutting omheen stond, dacht Margaret. Maar nu zat daar deze kleine man, met zijn grijze haar,

een klein snorretje, en zijn stoel naar achteren tegen de muur geleund en speelde op zijn banjo. Hij zong er ook bij, heel zachtjes, een oude blues. Margaret wist de naam niet, als er tenminste een voor bestond, maar ze herkende de ene regel die erin herhaald werd, en ze hield van het zachte droeve geluid: eeuwig eenzaam huis. Ze bleef aan de rand van de veranda staan, bij de trap, en luisterde. Ze huiverde en het kwam niet zozeer door de kou als wel door de droevige wending van de melodie: 'Wie zal de katoen voor je plukken als ik weg ben?'

Een paar mensen keken uit de deuropening, sommige kwamen op de veranda om naar hem te luisteren.

Rol toch een strozak voor me op je vloer.

Ik vertrek naar dat eeuwige eenzame huis.

Margaret huiverde weer. Ze zag het allemaal voor zich. Al de geslachten die al hadden geweend, de komende geslachten die zouden wenen. Ze kon het allemaal voelen, de pols- en de hartslag van de banjospelers en in de zachte, lichte stem die er overheen zong. 'Ga, waar die kille winden niet meer waaien.'

Margaret voelde zich steeds groter worden, tot ze een heel eind boven het huis uitstak. Zo groot dat ze door de schoorsteen naar beneden kon kijken en de beroete zwarte binnenkant kon zien. Zo groot dat ze op de dennenbomen kon neerkijken die boven op de heuvelrug groeiden, die het huis in het noorden beschutte. Zo groot dat ze de hele rivier aan beide kanten kon afzien en zijn bochten en draaiingen volgen, door de wilgen en de berken heen. Als ze hem naar het zuiden volgde, keek ze zelfs neer op de reusachtige suikerberken en watereiken. Ze kon hem helemaal naar het zuiden volgen, tot aan de Golf van Mexico... Ook kon ze in het groot voelen, net als haar afmetingen. Ze kon de aarde onder haar voeten voelen draaien, langzaam ademend, terwijl zij van jaargetijde naar jaargetijde draaide. Ze kon het geluid horen dat de sterren maakten in hun wendingen, als ze aan haar voorbijgingen.

Haar lichaam werd geweldig en vol, en ze dacht: ik zal nooit in een kist gestopt worden en in de aarde neergelaten. Ik zal nooit oud worden en zien hoe de aderen op mijn handen buiten mijn huid zullen treden... Wonderlijk toch, hoe alles wat er in het lichaam van de oude mensen gebeurde, naar buiten kwam. Hun spieren en pezen werden

hard en touwig en kwamen aan de buitenkant van hun huid te hangen. Hun aderen zetten op, zodat je ze nu kon zien waar je ze vroeger niet had kunnen zien. Er waren kleine blauwe die op het voorhoofd verschenen, getand als een zaag, waar de huid eens glad was geweest. Er waren andere die als touwen over de rug van je handen en langs je benen gerold waren. En er kwamen slagaders tevoorschijn waar ze nooit eerder geweest waren. Die op je keel bijvoorbeeld, je wist niet eens dat hij er was tot je hem op een dag zag, naakt en blootgelegd, die je bloed pompte zodat iedereen het kon zien... Ik zal zo niet worden, dacht Margaret. Ik wil nooit oud worden en ik wil nooit sterven. Ik zou het niet kunnen...

Ze zag dat de vrouwen uit de keuken waren gekomen om naar het zingen te luisteren. Ze kwamen in groepjes naar buiten en stonden in een onregelmatige rij op de veranda terwijl ze allemaal hun vochtige of vettige handen aan hun schort afveegden. Ze droegen allemaal bedrukte katoenen jurken, hun mooiste, die ze speciaal voor begrafenissen en huwelijken bewaarden.

Die gingen altijd samen, dacht Margaret. Waarom zou dat zo zijn? Het ene was het leven en het andere de dood, en er was niets dat meer van elkaar verschilde, maar ze schenen altijd samen te vallen... Daar had je niet Hilda bijvoorbeeld en de jongste zoon van Robert Stokes. Ze waren naar buiten geglipt, naar de stal, gisternacht nog, en Margaret was naar achteren gekropen en had net gedaan of ze er niet was, net gedaan of ze niets gezien of gehoord had. En toen, in de donkere, met ammoniakdamp gevulde stal, had ze voor het eerst het echte gevoel van verlangen gehad, en onbewust had ze gewenst dat zij Hilda was geweest. Het was het gevoel alsof ze getrokken werd, voor het eerst... Ze vervloekte zichzelf en de mannen, en haatte haar lichaam voor wat het haar zou aandoen... Haar hele lichaam deed pijn van de inspanning en het vechten. En 's ochtends had ze het gevoel alsof ze dagenlang katoen geplukt had...

Nu keek Margaret naar Hilda, die op de veranda stond tussen de vrouwen, en ze zag wat een tenger en welgevormd figuur ze had, zelfs onder de twee lange, haveloze truien. Hoe ze haar handen voor zich hield, op een aandoenlijke manier, bijna smekend. Wat was haar gezicht zacht en smetteloos in het scherpe winterse daglicht. Behalve dan de donkere kringen en de slaperige ogen.

Margaret keek neer naar haar eigen harde, hoekige lichaam. Geschikt voor de bossen of de velden. Lomp en niet op zijn plaats in een keuken. Met een man. Ze wendde zich af, bijna in tranen.

De volgende dag begonnen de mensen te vertrekken, eerst de groep uit Twin Fawns, omdat die het verst moesten reizen. Margaret stond op het erf, vol rommel en wagensporen, en keek toe terwijl ze hun bagage inlaadden.

Roger Ellis, die een van de twee wagens bestuurde – een lichte blauwe met een klein jong muilnier tussen de lamoenstokken – keek haar plotseling recht aan. ‘Morgen.’ Ze gaf geen antwoord. Het muilnier bewoog zijn oren zenuwachtig naar de rondcirkelende vliegen.

‘Je lijkt op je mammië,’ zei hij.

‘Kan best,’ zei ze.

‘Ze was een erg knappe vrouw.’

Margaret voelde zich blozen van genoeg, en vond het verschrikkelijk. ‘Ik heb geen mammië,’ zei ze. ‘Ik heb tenminste altijd horen zeggen dat ik op mijn pappie leek.’

Ze draaide zich op haar hakken om en ging het huis binnen, en er was iets uitdagends in haar manier van lopen.

De korte, strenge winter ging voorbij. De fijne vroege voorjaarsregens begonnen, licht en teer als mist of rook die de oppervlakte van de huizen en de bomen en de aarde afstoftten – de zachte regens. De zon scheen zo nu en dan, de hemel was egaal lichtgrijs en de grond werd met het uur warmer. De boeren gingen naar buiten en beproefden hem door hun hand er plat op te leggen en te zien of de grond de warmte afgaf of opnam. Het was alleen een formaliteit. Ze wisten voor ze begonnen dat de warmte van de grond in hun handen zou overgaan. Ze konden bijna voelen dat de aarde begon te ademen. Degenen wier land hoog lag begonnen het te ploegen voor hun mais en de erwten en de katoen. De mensen in de laagvlakten wachtten op de overstromingen, die hun land met het vette zwarte slik uit het noorden zouden bedekken. Voor hen was de lente een rustperiode, bijna net zoals de winter er een geweest was. Het was het laatste beetje vrije tijd dat ze zouden hebben tot aan het einde van de zomer, die korte weken als de katoen stond te rijpen en er niets anders viel te doen dan erop te wachten.

Margaret zat niet langer ineengedoken in haar holle boom. Ze kon lopen waar ze wilde, het was nu warm en aangenaam buiten. Ze telde de tekens van de lente af, naarmate ze aan haar oog voorbijtrokken: de duizendschoon bloeide in de vochtige dennenbossen. Andere kleine, naamloze roze bloemen keken door het gras, en in de lagere gedeelten

van de weilanden, en in het diepere laagveen stak het kannekenskruid zijn groenige kopjes op, op zoek naar vliegen. De moerasazalea verscheen, wit en roze. En de vuurrode azalea, met kleine bloempjes als gloeiende kooltjes. En de calcyanthus, waarvan de donkere bloem de kleur van de tepels van een vrouw had.

Margaret telde de zachte dagen en wachtte. Ze zag dat de rivier, die de hele afgelopen maand langzaam was gestegen, zich boven de lage steile oevers verhief en langzaam het land overstroomde. Ten slotte zag ze de dikke zware wolken boven de horizon uitkomen en het begin van de zware regens, met hagelbuien ertussendoor. Deze zware regens – stormen, noemden de oude mensen ze – stuwden de riviertjes kolkend en witschuimend voort, terwijl ze de bomen in stukken reten en rotsblokken aan het rollen brachten, die tuimelden met de verdronken dierenkadavers, onder een loodzware, door bliksemschichten doorkliefde lucht.

Margaret hielp haar familie met de verhuizing, en met alles op wagens te laden, met gescheurde beschimmelde dekkleden te bedekken en weg te rijden. De kratten met kippen, en de eerste in het voorjaar geboren kalveren reden mee, het vee werd erachter voortgedreven. Het geschreeuw van de vastgebonden kalveren en het zenuwachtige loeien van de koeien werden verzacht, en vermengden zich met de gedurig vallende regen.

Margaret wachtte tot het laatste moment, tot Abner Carmichael gereed was voor vertrek. Hij keek het huis zorgvuldig na, controleerde de kabels waaraan het verankerd lag aan de dichtstbijzijnde bomen. Hij controleerde zijn kleine stal ook. Hij had bijna al de lage planken uit de muren gesloopt en ze stevig aan de daksparen vastgebonden. Het overstromende water zou er rechtstreeks doorheen stromen – over de lemen vloer – en tenzij het een of andere erg grote voorwerp naar binnen gesmeten werd, zou het huis blijven staan.

Margaret keek toe terwijl hij zijn werk beëindigde en zich omdraaide om te vertrekken. Het water stond al aan de laagste kant van het voorerf en dit was zo ongeveer de laatste gelegenheid om de muirdieren en de wagens naar buiten te brengen. Ze zag zijn grijze hoofd van de ene kant naar de andere kant draaien, terwijl hij wegstropelde en zijn hielen hard op de grond liet neerkomen, zoals oude mannen dat plegen te doen.

Ze wachtte hem op. Ofschoon hij verbaasd leek haar te zien, zei hij niets, en ze liepen samen de weg langs, terwijl de grond onder hun voeten geleidelijk steeg naarmate ze uit het rivierdal klommen en de lang-

zaam vooruitkomende wagens en het voortsjokkende vee inhaalden.

Het zou wel drie of vier weken duren eer ze konden terugkeren.

Ze brachten de tijd op verschillende manieren, op verschillende plaatsen door. Soms bij verwanten. Soms in verlaten stallen of huizen die ze 's winters hadden ontdekt. Soms hielden allen halt. Soms alleen de vrouwen. Meestal echter – zoals dit jaar – begaven ze zich allemaal rechtstreeks naar de dennenbossen hogerop. Ze lieten het vee in de kleine hooggelegen weilanden grazen, die in deze tijd van het jaar met bloemen bezaaid waren en vol mals gras. Zelf woonden ze in schuilplaatsen van dunne takken en stookten vuren van de dennenappels. De hoge zandgrond voerde het regenwater al bijna af voor het gevallen was, en ze zaten droog en warm. Het enige dat hen hinderde waren de hevige, plotselinge onweersbuien die de hemel openreten en in de groepjes dennenbomen de hoogste bomen spleten en hun naalden verschroeiiden tot dansende knetterende vuurtjes, als vuurwerksterretjes van de kinderen. En soms waren er ook vuurballen, die over de grond rolden – vuurduivels, noemden sommige mensen ze – die over het open terrein voortsnelde, zigzaggend en voortstuivend, vlammend als vuur, blakend als de hel, tot ze tegen een boom opbotsten en tegen de stam opklommen en met een plofje bovenaan uit elkaar spatten, niets achterlatend dan een rooklucht en een schroeispoor.

Na een poosje hielden de regens op, maar niemand maakte aanstalten om te vertrekken. De rivier zou nog vele dagen blijven stijgen, lang nadat de eigenlijke regens waren opgehouden. Margaret zat bij de deur van haar schuilplaats – ze had er een voor zich zelf gebouwd en woonde er alleen in – en liet dennenappels in het kleine vuurtje vallen. Ze had het niet nodig; het was erg warm weer. Ze deed het omdat het haar iets te doen gaf als ze over haar moeder nadacht. Ze probeerde zich te herinneren hoe ze er had uitgezien. Alles wat ze in haar herinnering kon vinden, waren de versleten beelden die ze al zo vaak had gezien. Die waren niet veel beter dan niets.

Wat deed ze nu? En waar was ze?

Margaret hield ermee op daarover te denken. Ten slotte dwong ze zich de dennenappels te bestuderen die ze in haar handen hield, de kegelvormige appels van de moerasden.

Nu was ze zelf volwassen. Ze was zeventien. De meeste meisjes waren op die leeftijd getrouwd. Velen van hen hadden al een paar kinderen. Zij zouden wel niet meer om een mammie huilen.